

Сьогодні
05.09.2024

Урок №3

Народні козацькі пісні

Мета: ознайомити з козацькою піснею «Ой у лузі та ще й при березі»; дати уявлення про паралелізм та постійні епітети; поглибити знання про життя і побут козаків через аналіз народних пісень; розвивати вміння аналізувати та інтерпретувати народні пісні; сприяти розвитку критичного мислення та естетичного смаку учнів; збагатити словниковий запас учнів; виховувати патріотичні почуття, повагу до історії та культури свого народу; формувати естетичне сприйняття народної спадщини; сприяти збереженню та популяризації українського фольклору.

Сьогодні
05.09.2024

Емоційне налаштування

Всіх до класу він скликає
Голосистий наш дзвінок,
І ми радо поспішаєм
На цікавий наш...
урок.

Сьогодні
05.09.2024

Повідомлення теми уроку

Про що ви дізнаєтеся сьогодні на уроці?

- ✓ Що таке художній паралелізм, постійний епітет?
- ✓ Які рослини й птахи найчастіше згадуються в народних піснях і чому?

Сьогодні
05.09.2024

Актуалізація опорних знань

Що називають народнопісенною лірикою?

Народнопісенна лірика — це пісні, у яких передано емоційний стан, почуття та роздуми героя/героїні.

Чим відрізняються фольклорні пісні від авторських?

Фольклорні пісні, на відміну від авторських, надзвичайно насичені побутовим матеріалом, позбавлені ознак індивідуальності, а думки та почуття мають більш узагальнену форму.

Тематика козацьких пісень охоплює різноманітні події із життя козаків: від'їзд у похід, прощання з рідними, загибель на полі бою. Мотив загибелі звучить у пісні «Ой у лузі та ще й при березі». Цей твір цікавий не лише за змістом, а й за композицією: емоції козака розкриваються через діалог. Герой, що йде на вірну смерть, нарікає на долю. Мовляв, навіщо йому чорні брови, тонкий стан (краса), якщо немає щастя-долі (смерть у бою).

У пісні наявний **художній паралелізм** — прийом паралельного зображення явищ природи й емоцій, стану літературного героя через зіставлення: *«Розвивайся ти, сухий дубе, завтра мороз буде, // Ой збирайся, молодий козаче, завтра похід буде»*. Невід’ємним атрибутом народної пісні є **постійний епітет** — художнє означення, регулярно вживане у фольклорних творах: *червона калина, зелена діброва, стан козацький, рідна мати* та ін. Постійні епітети, на відміну від звичайних, позначають сталу ознаку, найбільш типову для означуваного предмета.

Сьогодні
05.09.2024

Аналізуємо

- Які емоції викликала у вас ця пісня? Чи відчули ви дух козацької епохи?
- Як ця пісня відображає життя та побут козаків?
- Яке значення має пейзаж у тексті пісні? Який настрій він передає?
- Чи можете ви порівняти цю пісню з іншими відомими козацькими піснями? Які спільні та відмінні риси ви помітили?
- Доведіть, що пісня «Ой у лузі та ще й при березі» — ліричний твір.

Сьогодні
05.09.2024

Творча майстерня

Поедняйте прикметник з іменником, щоб утворився постійний епітет (за зразком) і запишіть їх.

Іменник: гай, море, степ, вітер, орел, шлях, кінь, ворон, калина, сонце.

Прикметник: ясний, синій, сизокрилий, вороненький, чорний, широкий, буйний, зелений, червоний, битий.

Зразок. Ясне сонце.

Іменник: зелений гай, синє море,
широкий степ, буйний вітер,
сизокрилий орел, битий шлях,
кінь вороненький, чорний ворон,
червона калина, ясне сонце.

Сьогодні
05.09.2024

Послухайте «Запорозький марш» Євгена Адамцевича й поділіться враженнями від почутого.
Якій із прочитаних козацьких пісень за настроєм відповідає марш? Чим саме?

Відскануй QR-код або
натисни на коло!

Сьогодні
05.09.2024

Опишіть зовнішність козака, доповніть її розповіддю про її риси вдачі

Довідка.

На світлині — актор Василь Кухарський, який зіграв головну роль у кінофільмі «Максим Оса: золото Песиголовця». Він герой не лише в кінофільмі, а й у реальному житті. 7 грудня 2023 р. актора не стало: він помер від поранень, отриманих на фронті, коли захищав нашу країну від російських нападників.

Кадр із кінофільму
«Максим Оса»

В. Полтавець. Данило
Нечай. 1997 р.

1. Прочитайте рядки.

*— Я морозу та й не боюся, зараз розів'юся,
Я походу та й не боюся, зараз уберуся.*

В уривку використано

А) гіперболу;

Б) персоніфікацію;

В) постійний епітет;

Г) художній паралелізм.

Сьогодні
05.09.2024

Закріплення вивченого

2. Постійний епітет записано в рядку
А) золоточубий вересень;
Б) синьоока Волинь;
В) теплі спогади;
Г) широкий степ.

Сьогодні
05.09.2024

Закріплення вивченого. Увідповідніть кожний художній образ пісні «Ой у лузі та іще й при березі» з його значенням

Художній образ	Значення
1. Червона калина	А) народження дитини;
2. Дуб	Г) мужність і витривалість;
3. Галки сизокрилі	В) рідний край, родина;
4. Орел	Б) хижак, поневолювач;
	Д) біда, нещастя, смерть.

Сьогодні
05.09.2024

Закріплення вивченого

- Як ви вважаєте, яка роль козацьких пісень у збереженні української культурної спадщини?
- Як ви вважаєте, чому важливо вивчати та зберігати народні пісні сьогодні?
- Яким чином знання, отримані на уроках, можуть вплинути на ваше розуміння української історії та культури?
- Чи виникло у вас бажання дізнатися більше про козаків після аналізу цієї пісні?

Сьогодні
05.09.2024

Рефлексія. Вправа «Веселка»

Я не міг, не хотів це робити.

Я це робив, але не вдалося.

Я це робив із допомогою.

Я це робив, хоча були помилки.

Я це робив, але не відразу.

Я це зробив.

Це було дуже просто!

Сьогодні
05.09.2024

Пояснення домашнього завдання

Підручник, с. 13,
завдання 10 (II).

